HOLON

Kulturminnedokumentasjon

Reguleringsplan Steinerskolen Skjold,

Fana, gnr. 40, bnr. 1344 m.fl.

Sist revidert	30.04.20 *med tilføyelse 28.03.2025*
Plankonsulent	Holon Bergen AS Adresse: Kanalveien 11 5068 Bergen Tlf. 55 30 06 00 bergen@holon.no
Prosjektnummer og navn	180850 Reguleringsplan Steinerskolen på Skjold, Fana, gnr. 40, bnr. 1344 m.fl.,
Dokumentnavn	Kulturminnedokumentasjon Steinerskolen Skjold.docx
Prosjektansvarlig	Terje Grøstad - Arkitekt / planlegger 975 54 391 - terje@holon.no
Medarbeidere kulturminnedok.	Terje Grøstad - planlegger ÅH/LS – planlegger - fotodokumentasjon
Faglig kontroll/ Korrektur:	TG: 30.04.20 ÅH: 30.04.20

Forsidebilde: Paviljong for småbarnstrinnet. Arkitekt: Arbeidsgruppen Hus, Espen Taraldsen. Foto: Holon Bergen AS. Alle foto der ikke annet er oppgitt ved Holon Bergen AS.

Innledende opplysning

Oppstartsmøte for planarbeidet ble avholdt 20.03.19. I oppstartsmøtereferat datert 27.03.19 fremkommer det under punkt 4.1 at Byantikvaren har satt krav om rivningsdokumentasjon.

Bygning i den nedenstående figur 1 merket C brant 04.05.19. Det var på dette tidspunkt ennå ikke utført rivningsdokumentasjon. Etter dette er bygningsrestene fjernet.

1. Innledning

Holon Bergen AS utarbeider som plankonsulent forslag til reguleringsplan Steinerskolen på Skjold, Fana, gnr. 40, bnr. 1344 m.fl.

Planområdet er ca 35. daa stort og ligger i Harald Skjoldsveg 32 på Skjold i Fana bydel.

Formålet med planen er å endre formålet fra næringsområde til undervisning. Planområdet og skoleområdet består av flere gårds- og bruksnummer og er bebygd med barnehage barne- og ungdomsskole og videregående skole. Planen skal være fleksibel, robust og elastisk for videre utvikling av skolebygningene og skoleområdet som helhet med tilbygg og nybygg for å bedre de fysiske rammene rundt pedagogikk og undervisning.

Denne kulturminnedokumentasjon er utarbeidet forbindelse med planarbeidet og er basert på Byantikvarens veileder for kulturminnedokumentasjon.

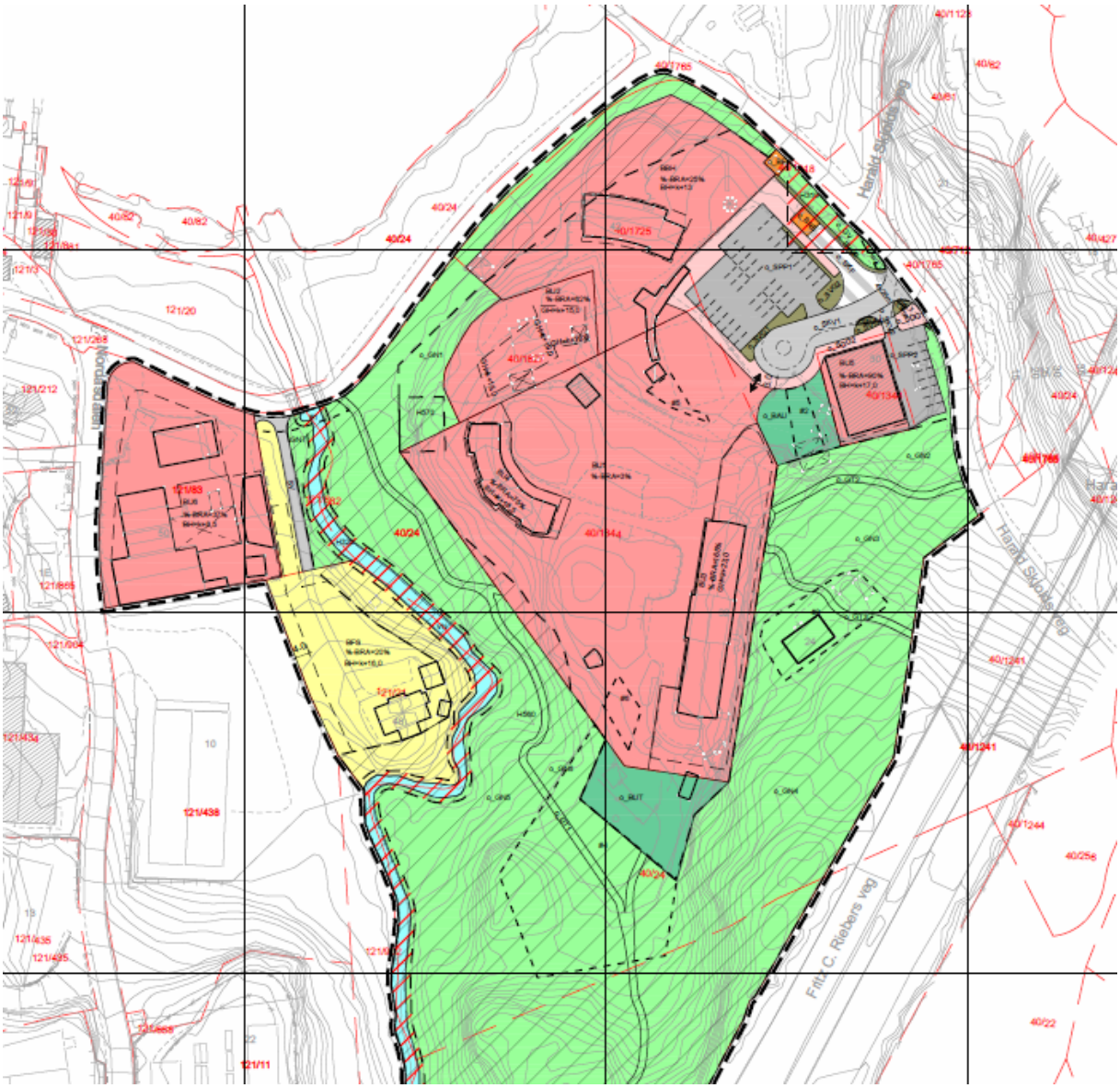

Figur 1: Utsnitt plankart.

2. Mål og metoder

Formål

Formålet med kulturminnedokumentasjonen er å beskrive, kartlegge og dokumentere kulturminner og historiske verdier innenfor og i nærheten av planområdet. Kulturminnedokumentasjonen inngår i kunnskapsgrunnlaget for å utarbeide reguleringsplanen.

Metode

Kulturminner og kulturmiljø er beskrevet på grunnlag av informasjon hentet fra bøker, tidligere utredninger og offentlige databaser (innsynsløsninger), luftfoto og historiske foto. Det er også gjort undersøkelser i felt.

Definisjoner

Kulturminner og kulturmiljø er definert i Kulturminnelovens paragraf 2:

Kulturminner

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Kulturmiljø

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng

Kulturminneloven slår fast:

- Alle kulturminner fra før 1537 er automatisk fredete eller kalles fornminner.
- Stående byggverk fra perioden 1537-1649 er automatisk fredete etter tinglysning.
- Nyere tids kulturminner omfatter alle kulturminner etter 1537.

3. Områdets historie

Planområdet er del av en av de eldste gårdene ved Nordåsvannet gnr, 40 Skjold. På norrønt Skjolðr som kan hentyde til at gården lå på en flate. På den aktuelle eiendommen er det funnet en gravhaug fra folkevandringstiden (eldre jernalder) med rikt innhold[1]. Skjold var del av Skjold (Skjelde, Sjalta) skipsreide fra 900 tallet av.

Det vises også til kapittel 5, hvor merknad til oppstart fra Hordaland Fylkeskommune (nå Vestland) refereres og det kommer frem at *«Det er kjend at det har vore automatisk freda kulturminne innafor planområdet. Omtrent der skulebygget ligg no har det lege ei gravhaug frå jernalder. Haugen vart øydelagd og greve ut omkring 1890. Under gravinga vart det funne mellom anna eit sverd og ein øks. Ingen av funna vart levert inn til museet og er i dag rekna som tapt.»*

[1] Skjold - Fetts fk. 1, KulturminneID 113993-1 – Kulturminnesok.no

Figur 2: Oppslag i kulturminnesøk. Gnr./Bnr. 40/4 markert i tunet på Skjold. Gravhaug markert med R. Dekningsrommet fra 2. verdenskrig markert med «bygning» Planområdet markert med rød stiplet strek Kilde: Kulturminnesøk.no

Gården regnes for å være en av de eldste i Fana og kan være oppdyrket de første par hundreårene av vår tidsregning. I middelalderen var gården klostergods under Nonneseter kloster. Kong Fredrik I overdro i 1528 klostergodset til Vincens Lunge. Gården gikk i 1714 over i bondeselveie og ble etter hvert delt i 23 (24) bruk. [2]

Bruk 1 og 4, kalt Nordregården, ligger i det eldste tunet, og er lesbart som del av Fana Blikk AS, i krysset Fanavegen / Harald Skjoldsveg. (*Figur 29*)

Gnr./Bnr. 40/24, som i dag omslutter skolens bygninger ble opprettet fra Gnr./Bnr. 40/4 i 1904. Da som et mindre bruk med driftsbygning.

[2] Larsen, Jacob T., Fana bygdebok, Bergen 1984 s 261-263

Figur 3: Flyfoto fra 1951: Tunet Gnr./Bnr. 40/24 med våningshus og driftsbygning markert med gul stiplet strek.

Figur 4: *Kilde: Marcus UiB: Flyfoto Widerøe Flyveselskap, 1935-1939 - ubb-w-sh-005521. (Utsnitt)*

Osbanen åpnet i 1894 og fikk betydning for byens vekst i tidligere landbruksområder sør for Bergen.

Nordåsvannets østlige side var på slutten av 18-hundretallet og begynnelsen av 19-hundretallet attraktivt, og ble bebygget med representative boliger. Gamlehaugen (oppført 1902) og Trollhaugen (Oppført 1885) er eksempler på dette, og utskillingen av Skjeldahammeren i 1913 fra eiendommen Gnr./Bnr 40/24, og enebolig på 121/21 og 882 Haralds Skjoldsveg 48 i planområdet fra 1919, føyer seg til dette bildet.

Under 2. verdenskrig var det i Skjoldabukta et militært anlegg bestående av 6 bygninger/brakker.

Området var tidligere del av Fana Kommune. Fana kommune ble innlemmet i Bergen kommune i 1972 og med det skjøt byspredningen og boligbyggingen ytterligere fart.

På 60-70-tallet må det antas at gårdsdriften legges ned. 1. Skjold Speidergruppe får leie våningshuset på Gnr./Bnr. 40/24, som da er i dårlig stand, av Bergen Kommune 1976.[3]

Gnr./Bnr: 40/24 tas opp til regulering i 1977 og planen bli vedtatt 1979 med planen Ytrebygda/Fana. Nordås, Område nord (ID 1201_4310000.) med formål erverv, allmennyttig og parkering. Detaljplan for området blir vedtatt 1983. Bare kontorbygningen (i dag skolens hovedbygning og administrasjon) ble realisert. Steinerskolen på Skjold ble etablert i 1999 i kontorbygningen.

Med åpningen av Lagunen i 1985 og med utvidelser i 2002 og i 2018, har Skjold et stort lokalsenter Bybane fra Nesttun til Flesland ble åpnet for trafikk i juni 2013.

[3] Fanaposten 18. februar 2014.

4. Bygningsmiljø

I planområdet er det 13 bygninger som brukes som barnehage, barne- og ungdomsskole og videregående skole samt en enebolig som ikke er del av skolen. Ingen av husene forutsettes revet.

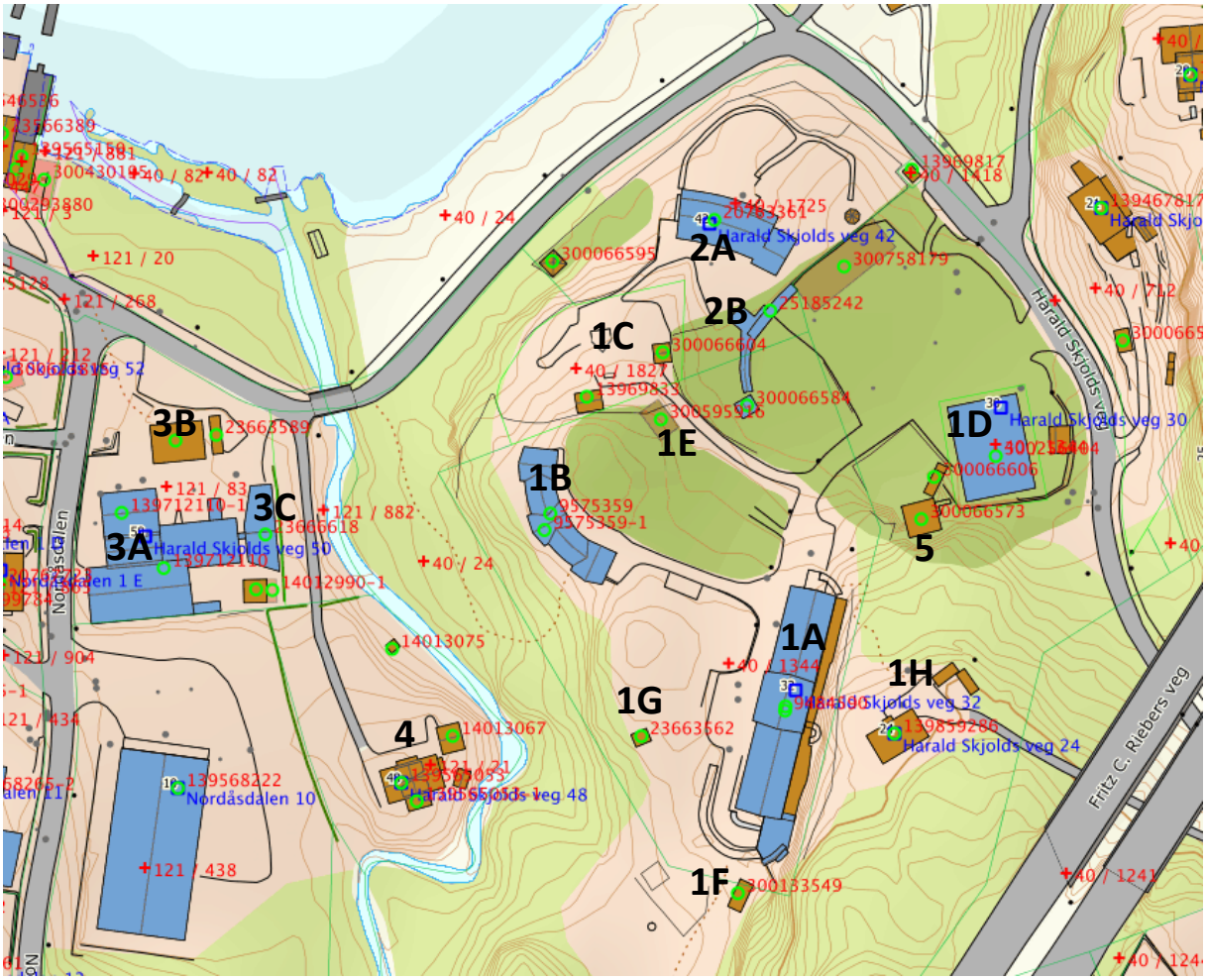

Figur 5: Oversikt over bygninger i skoleområdet. Kilde: Statens Kartverk.

SKOLE

BARNETRINN

Gnr./Bnr. 40/1344, Harald Skjoldsveg 32

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
1A	9484590	Annen skolebygning / Skole Adm.	1984	3	1178

Bygningen en et eldre kontorbygning som er ombygget etter tegninger av AHus (Arbeidsgruppen Hus med Espen Taraldsen som ansvarlig arkitekt i 1999). Bygningen er noen grad ombygget ihht antroposofiske prinsipper. Ved ombyggingen ble det i 2. etasje etablert inngang til klasserom fra

baksiden på via «utegang» med glassoverbygg og himling er fjernet for åpne rommene opp mot saltaket hvor det er satt inn overlys

Figur 6. Bygning B. Skole og administrasjon

Figur 7: Utegang med inngang til klasserom. Klasserom med overlys og foajé. Kilde: Bilde 2-3 Arkitektgruppen Hus.

Bygningen er ombygget iht. antroposofiske prinsipper. Bygningens autentisitet er med det redusert, og representativiteten i forhold arkitektens øvrige bygninger innenfor planområdet er derfor også mindre.

Skolebygning for småbarnstrinn og SFO

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
1B	9575359	Annen skolebygning / Smabarnstrinn	1999	2	302

Bygningen er tegnet av AHus med Espen Taraldsen som ansvarlig arkitekt. Bygningen her naturlig ventilasjon med underjordisk kulvert, til «klimasone» (de store glasspartiene) og utluft i de markante skorsteinene.

Figur 8: Småbarnstrinnet sett fra vest.

Figur 9: Småbarnstrinnet sett fra sør og klimasonen for forvarming/kjøling av luft Kilde: Foto av klimasone: Arkitektgruppen Hus..

Bygningen har høy grad av autentisitet og representativitet, har en klar og organisasjon, er plassert godt i terreng og har helhetlig arkitektonisk utforming.

Gnr./Bnr. 40 /1827 Anneks og Speiderhus

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
1C	139460995	Enebolig i 2 etasjer	1936	2	

Bygningen brant 04.05.19. Det var på dette tidspunkt ennå ikke utført rivningsdokumentasjon. Etter dette er bygningsrestene fjernet. 1. etasje ble brukt som barnehage (1 avdeling) 2. etasje ble brukt av 1. Skjold speidertropp som møtelokale.

Byantikvaren, ved Johanne Gillow, uttalte seg 22. september 2011. om dette bygget: *«Etter Byantikvarens vurdering har bygningen antikvarisk verdi, og er en typisk representant for sin tid som er sveitserstilen siste fase.»*

Figur 10: Bygningen før den brant ned i 2019.

Figur 11: I 2019 brant bygningen med anneks og speiderhus ned.

Våningshuset gjorde situasjonen og planområdet lesbart og dette er et tap for bygningsmiljøet.

Figur 12: Bilder fra branntomten i 2019. Foto: Forslagstiller.

Gnr./Bnr. 40/1344, Harald Skjoldveg 30, Gymnastikksal

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
1D	300256404	Idrettshall / Gymnastikksal	2013	2	436

Bygget er tegnet av Arkitektkontoret Wiberg, med Olav Andreas Osland som ansvarlig arkitekt.

Figur 13: Gymnastikksalen sett fra Haralds Skjolds veg, nord. Stort vindu for å slippe inn lys fra nord. Foto: Google Mpas

Figur 14: Gymnastikksalen sett fra vest. Inngangsparti.

Bygingen har avklart volum, inngangsparti og lysåpning er aksentuert med skolens gule farge, mens de grå Parocelementene er med å tone ned størrelsen på volumet.

Andre bygg i skoleområdet

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
1E	300595916	Annen skolebygning	2017	1	-

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
1F	300133549	Garasjeuthus anneks til bolig / Hagebod		-	-

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
1G	23663562	Garasjeuthus anneks til bolig / Bålhytte	2006	-	-

I skoleområdet er det andre bygg som brukes til undervisning. «Bakehuset» er et mindre bygg som brukes til undervisning. (Se også *Figur 1*.) Bygget er enkelt og takform tar opp terrengfallet på tomten.

Ved skolens kjøkkenhage er det hagebod / redskapskjul. Også dette bygget er enkelt.

I den grønne delen av skolens skolgård er det satt opp en bålhytte / samlingssted med enkel konstruksjon, men med et distinkt utrykk og naturform.

Figur 15: Annen skolebygning «Bakehuset» til venstre. Redskapsbod for kjøkkenhagen til høyre.

Figur 16: Utendørs samlingsplass med bålplass.

Disse bygningene er føyer seg til skolens øvrige bygningsmiljø på en liketil måte, men særlig bålhytten føyer seg til skolens uteområde øvrige lekehytter og utrusting.

Andre bygninger i planområdet

Gnr./Bnr. 40/24, Harald Skjolds veg 24 Skoleanneks

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
1G	139859286	Enebolig / -	-	1	81

Figur 17: Brakken nord for skolen.

Brakkerigg på 40/24, grunnen i kommunalt eie, bygninger eiet av Stiftelsen Steinerskolen på Skjold. Brukes ikke til undervisning.

BARNEHAGE

Gnr./Bnr. 40/27 Haralds Skjoldsveg 42 Rosenhagen Barnehage

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
2A	20763361	Lekepark / Barnehage	2005	3	523

Bygningen er tegnet av AHus med Espen Taraldsen som ansvarlig arkitekt. Bygningen er formgitt iht. antroposofiske prinsipper.

Figur 19: Barnehagen sett fra vest. Legg merke til det overdekte utvendige trapperommet.

Figur 20: Barnehagen sett fra nordøst, med den omsluttende takformen. Foto: Til høyre: Arkitektgruppen Hus.

Figur 18: Trappehus og interiør. Kilde: for bilde 2-4 Arkitektgruppen Hus.

Figur 22: Del av uteområde Rosenhagen Steinerbarnehage. Foto: Rosenhagen Steinerbarnehage

Barnehagen føyer seg godt til skolens hovedbygning og bygningen for småbarnstrinnet. Barnehagen plassert på tomten for å skjerme for kaldt drag på dager med inversjon, som gir et godt og solrikt uterom på bygningens sørside. Bygget har naturlig ventilasjon med forvarming/kjøling i kulvert. Bygningen sitter godt i terrenget og har karakter ved bruk av enkle virkemidler. Bygningen er representativ for arkitektens virke og er med å ramme inn skoleområdet sammen med bygningen for småbarnstrinnet.

Inngangsparti til barnehageområdet og vognskur.

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
2B		Inngangsparti og vognskur			

Med enkel konstruksjon og materialbruk gir bygningen en fin overgang og velkomst til barnehageområdet slik at det oppleves helhetlig.

VIDEREGÅENDE SKOLE

Gnr.Bnr 121/83, Harald Skjoldsveg 50

Skolens bygninger er i noen grad sammenbygd og forbundet og består av disse hovedelene

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
3A	139712110	Annen skolebygning	1958	1	648

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
3B	23663589	Annen skolebygning	2006	1	116

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
3C	23666618	Garasjeuthus anneks til bolig/ Verksted	2006	1	49

Anlegget består av ombygging av eldre og nybygg og er under utvikling.

Bygg 3C er Verksted for betong, tre, metal, kunst og musikk er tegnet av 3RW. Ble tildelt Bergen Arkitektforenings Byggherrepris i 2008[4].

[4] https://www.arkitektnytt.no/nyheter/bafs-byggherrepris-til-steinerskolen

Figur 23: Bygg 3C. Bildet gjengitt med tillatelse fra 3RW.

Figur 19: Bygning 3A med Bygning 3B bak. Foto: Frode H. Korneliussen , CC BY-SA 4.0,

Figur 20: Den videregående skolen sett fra sørvest. Foto til venstre: Skråfoto 1881.

Den videregående skolen består av sammenbygde bygninger med mindre, men godt skalerte uterom i de ulike mellomrommene som oppstår. Arkitekt 3RW har med de ulike ombygninger og nybygg skapt en åpen, men samtidig intim, videregående skole godt tilpasset det lave antallet elever som skolen har. Materialbruken og fargesetting er frisk og ujålete.

Samlet vurdert har den videregående skolens arkitektur høy representativitet i forhold til arkitektens virke, noe Byggherreprisen i 2008 også vitner om.

Samlet vurdering av barnehage- og skoleområdenes bygninger

Samlet sett fremstår bygningenes utrykk og arkitektur å ha sterk karakter og klare utrykk. Ulike arkitekter har med samme innlevelse men med variert tilnærming gitt utrykk for skolens holdning til kreativitet og skaperglede. Dette gjør at bygningsmiljøet er robust for fremtidige tilføyelser og endringer.

SKOLEGÅRD OG UTEOMRÅDE

Elevenes uteoppholdsområder er godt varierte og spenner fra asfaltflater til naturområder. Det er lagt til rette for allsidig lek, aktivitet og samvær.

Figur 21: Sted for spill og bordtennis til venstre, Lekehus og aktivitetsområde til høyre.

Figur 22: Det praktiske. Ballbinge for skolens elever og sykkelparkering under rampe til 2. etasje.

Figur 28: Det enkle, nære og inspirerende. God gjenbruk til høyre.

Figur 23: Som hjelper fantasi, som gir rom og som innbyr til aktivitet.

Figur 24: Som synliggjør likhet og vår avhengighet av natur. Rampe til skolens 2. etasje og skolehagen.

Figur 31. Skolehagen blir skjøttet gir god overgang fra skolegård til naturområdet ved Apeltunvassdraget,

Figur 32: Skjul og gapahuk i naturområdet.

Skolen har i samarbeid med Bergen Kommune[5] ryddet og kultivert naturområdet ved Nordåsvannet og tilgjengeliggjort dette blant annet med å anlegge en bro til området.

Figur 25: Skolen har i samarbeid med Bergen kommune tilgjengeliggjort et naturområde ved Nordåsvannet ved å anlegge en bro.

Samlet vurdering av skoleområdet som kulturmiljø

Skolens bygninger og skolens uteområder kan forstås som et kulturmiljø. Det er ikke homogent, det er variert og har mange utrykk. Det åpner derfor for endring og for flere tilføyelser. Samtidig er det noen bygninger som er så representative for arkitektenes produksjon og har så klare kvaliteter at det må utvises godt arkitektfaglig skjønn for hvordan de tilbygges eller endres.

[5] Bymiljøetaten

I tid spenner skolebygningene over nesten 40 år. Med nybygg som planen legger til rette for vil spennet i tid bli enda større. Samlet vil dette gi skoleområdet et rikt utrykk.

BOLIG

121/21 og 882 Haralds Skjoldsveg 48

Tilleggsinformasjon knyttet til eiendom 121/21 er tilføyd dokumentet 28.03.2025. Se side 32-33.

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
4	139565053	Enebolig	1918	3	181

Bygningen er oppført i 1918 og har klassiske trekk, men med uklar eventuell stilhistorisk forankring. Beliggenheten ved Appeltunvassdraget, atkomst og hageanlegg er flott og har stor skala.

Figur 34: Haralds Skjoldsveg 48 sett fra nord.

Figur 35: Eiendommen Gnr./Bnr. 121/21 i forhold til Apeltunvassdraget, barneskole og videregående skole nederst til venstre. Atkomstvei fra Harald Skjold veg. Kilde: Skråfoto 1881 Kart

ANNET

Anleggsbrakker VA-anlegg i fjell

Nr.	Bygningsnr.	Bygningstype/Bruk	Statusår	Etasjer	BRA
5	300066573	Garasjeuthus anneks til bolig / Brakke	2009	1	44

Figur 26: Anleggsbrakke for VA-anlegg i fjell.

Bygningen står grunn eiet av Bergen Kommune (Gnr./Bnr. 40/24. Plassering, konstruksjon, fargesetting og hvordan denne brakken fremstår virker noe i overkant «praktisk» selv om det er en arbeidsbygning tilhørende VA-etaten i Bergen kommune.

Bygningsmiljøet i strøket utenfor planområdet

Motorveien sør-sørøst for planområdet representerer en markant «grense». Området på den andre siden av motorveien og viadukten består hovedskalig av eneboliger bygget mellom siste halvdel av 60-tallet og 70-tallet. På 2000-tallet er området fortettet med konsentrert småhusbebyggelse.

Umidelbart sørvest for planområdet, og på andre siden av Nordåselven er det næringsbegyggelse som som dominerer. Ytterligere i sørvest ligger Nordås Sælegrend Borettslag, del av Selegrendbevegelsen initiert av Edvard Vogt, og tegnet av arkitektgruppen Cubus.

Nordøst for planområdet, og også nordvest preges bebyggelsen av større eiendommer og villaer fra varierende tiår i forrige århunde og med varierende utrykk.

5. Andre typer kulturminner

Automatisk fredede kulturminner

I merknad til oppstart skriver Hordaland Fylkeskommune:

«Det er kjend at det har vore automatisk freda kulturminne innafor planområdet. Omtrent der skulebygget ligg no har det lege ei gravhaug frå jernalder. Haugen vart øydelagd og greve ut omkring 1890. Under gravinga vart det funne mellom anna eit sverd og ein øks. Ingen av funna vart levert inn til museet og er i dag rekna som tapt.
Dette synar at området har potensial for funn av ukjende automatisk freda kulturminne frå jernalder. I tillegg har delar av området topografi som har potensial for funn frå eldre steinalder.»
På bakgrunn i dette har konkluderer HFK med at det gjennomføres en arkeologisk registrering før planen ferdigstilles. Forslagstiller må dekke kostnadene med registreringen etter et kostnadsoverslag utarbeidet av HFK.

Bestemmelser til planforslaget sikrer at tiltak ikke kan ta til før det er avklart med Hordaland Fylkeskommune og Fylkeskonservatoren.

Gamle ferdselsårer:

Det er få registrerte stedsnavn i området, men navnet Skjoldabukti og Skjeldahammaren peker begge tilbake til at dette har vært stedet for sjøverts atkomst til Skjold og der gården har hatt sine naust. Harald Skjoldsvei[6] går fra tunet på gården Skjold til naustmiljøet ved Skjoldabukta.

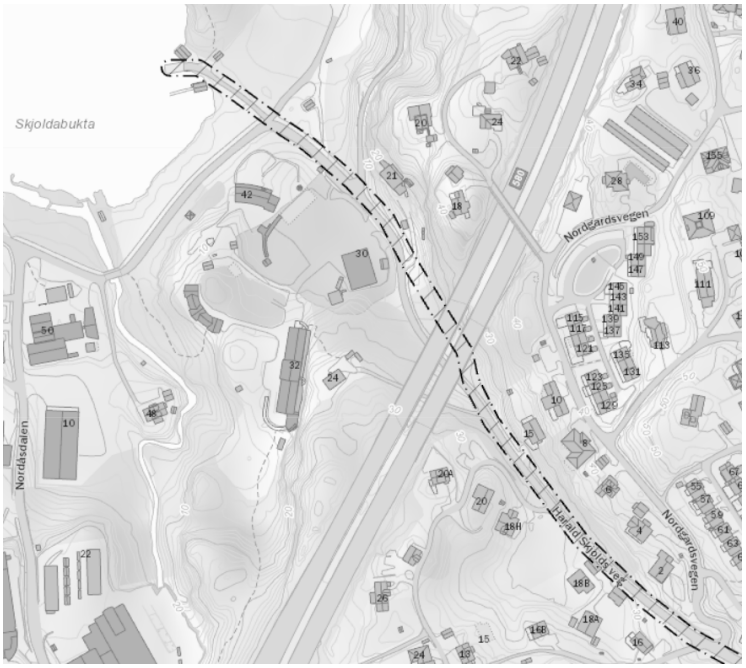

Figur 37: Kommuneplanen arealdel 2018 Kartvisning (https://bergen.maps.arcgis.com/apps...) Hensyn Kulturmiljø

Harald Skjolds veg øst for planområdet er merket «Angitthensyn kulturmiljø: Historiske veifar.»

[6] Oppkalt 1947 etter bankrevisor Harald Skjold (1912–42), som ble henrettet av tyskerne for illegalt arbeid.

2. verdenskrig:

På Flyfoto fra 1951 er det markert en tyskerleir på Skjold og det likeledes spor etter anlegg på ved Skjoldbukta som kan settes i sammenheng med fjellanlegget markert på *Figur 2*. Okkupasjonsmakten anla mange militærforlegninger i Fana. Særlig i området Midtun, Øvsttun og Skjold.

Figur 27 Tysk kaserne ved Skjoldbukta, Foto: Marcus UiB, Kilde: Enoch Djupdræt, Mellom1940 og 1945. (ubb-dju-nx-0875)

KulturminneID: 212784-1, er i Kulturminnesøk beskrevet slik: *«Restene av leiren lokaliseres ved Skjoldbukta, nær stedet hvor Nordåselva renner ut i Nordåsvannet. Historikk: Ukjent, men iflg. alliert etterretning var det seks brakker i leiren, men forlegningskapasitet på ca. 300 soldater. Krigsminnet pr. mai 2007: Brakkeleiren er for lengst revet, men et fjellanlegg, trolig beregnet som dekningsrom for leiren, lokaliseres på østsiden av Nordåselva.»* Offiser bodde i boligen på odden ved Bergen roklubb.

Figur 28: Bilder av det antatte dekningsrommet.

Kulturminnet sikres i planforslag som hensynssone (H570) Bevaring kulturmiljø.

6. Avslutning

Bygningsmiljøet knyttet til Steinerskolen på Skjold har samlet vurdert gode faglige kvaliteter og har betydning lokalt. Skoleanlegget fremstår med klar funksjon og klar innbyrdes sammenheng. Bygninger som er bygget for skoleformålet har autentisitet og er representative for sitt formål.

Forslaget til reguleringsplan forutsetter ikke at bygninger rives, men vil ved tilbygg og nybygg endre skolens samlede utrykk.

Bygningene som derfor kan bli endret må forventes å være forstått av arkitekt som bruksbygninger som skal tåle endring ved tilbygg eller nærliggende nybygg.

7. Flyfoto

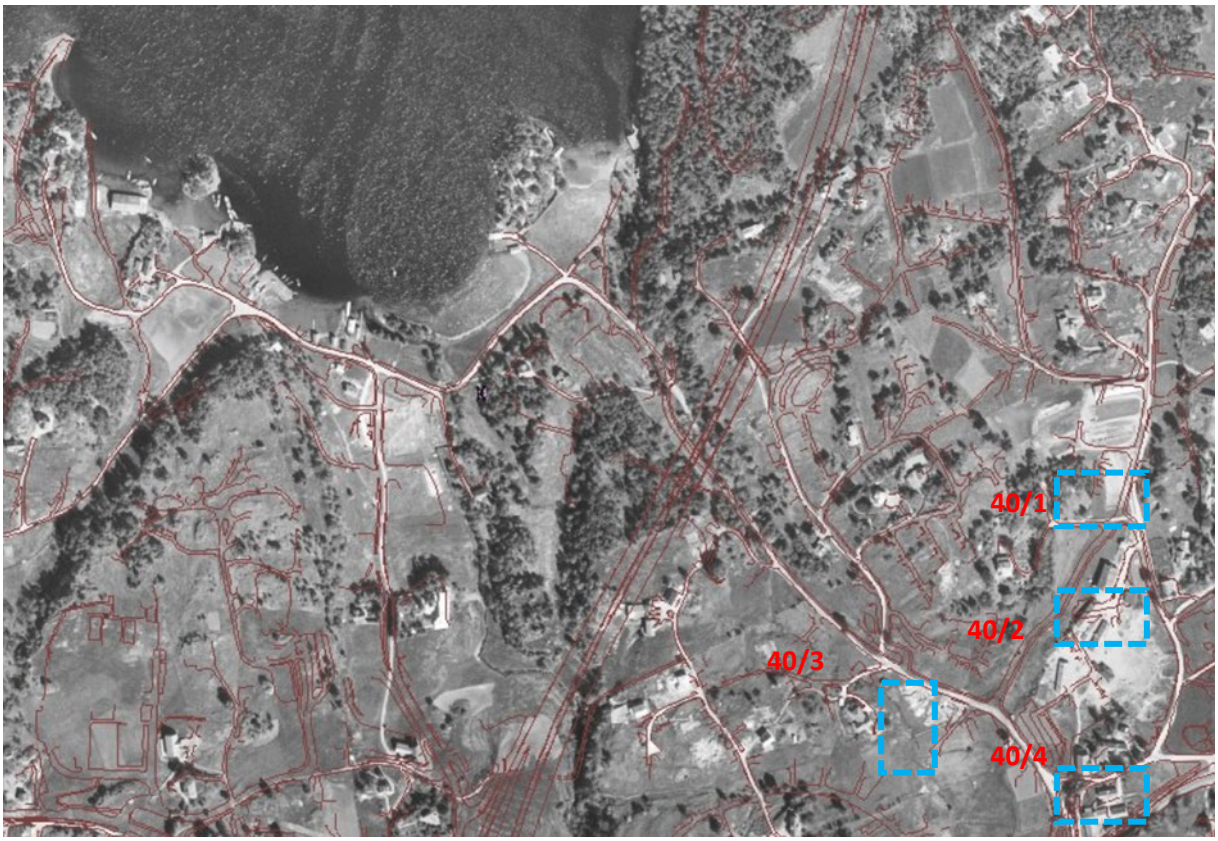

Figur 29 Flyfoto fra 1951. Eldre bebyggelse enn 1951 er innringet med gul stiplet strek. Bruk og fragmenter av bruk under Gårdsnummer 40 er markert med blå stiplet strek. Kilde: Bergenskart.

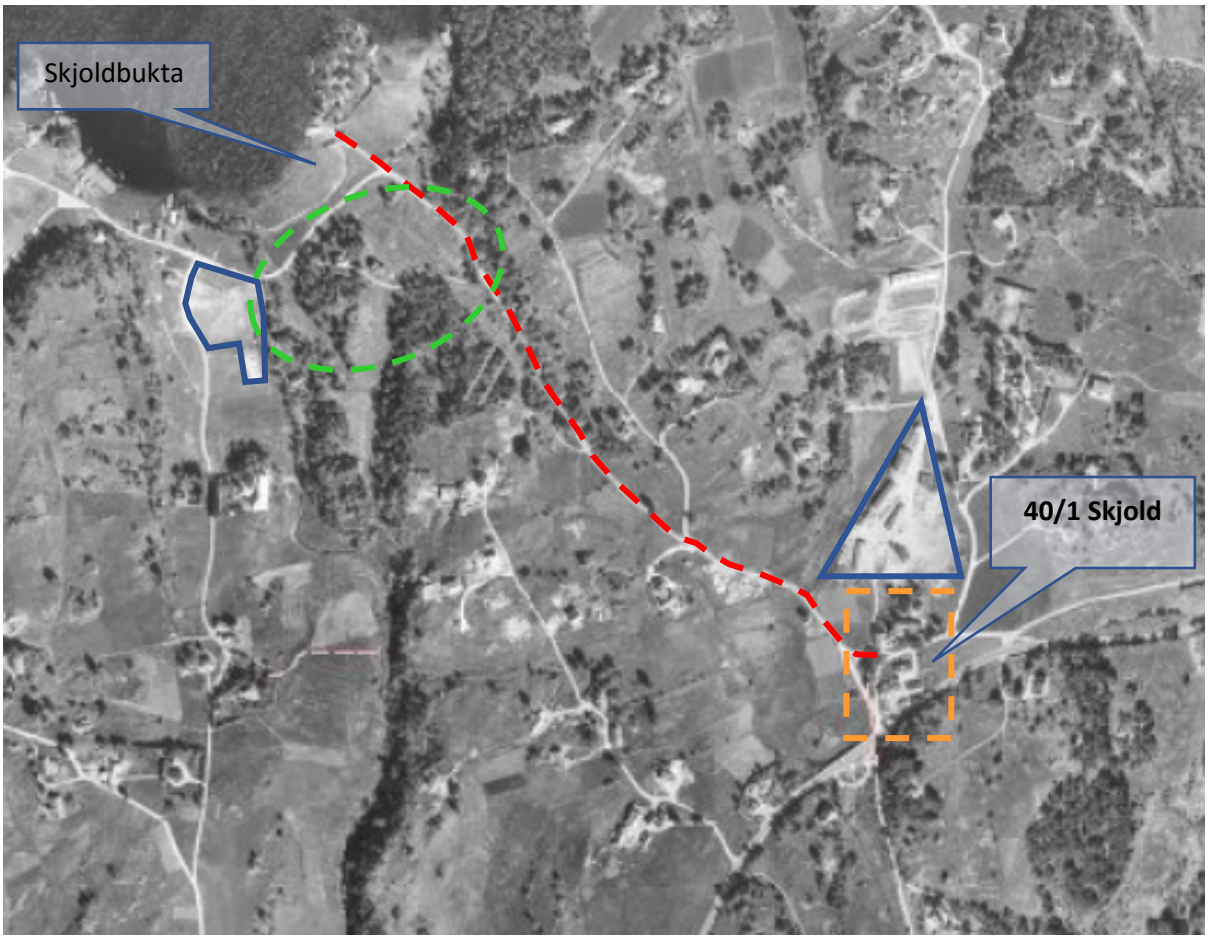

Figur 41: Flyfoto 1951 Planområdet i forhold til Gnr. 40 Bnr 1. Kilde: Bergenskart. Brakkeleirer vist med blå strek

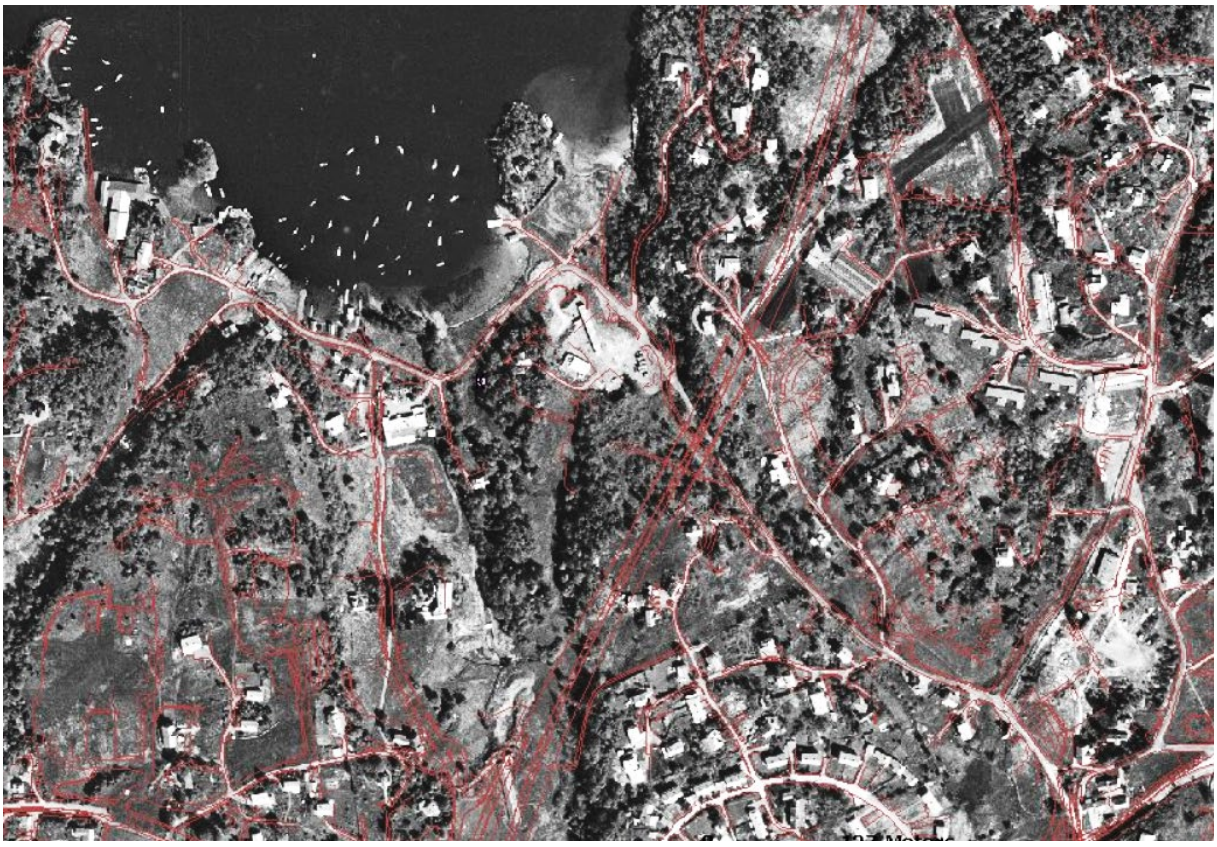

Figur 30 Flyfofo fra 1970. Kilde: Bergenskart. Sandtak i planområdet.

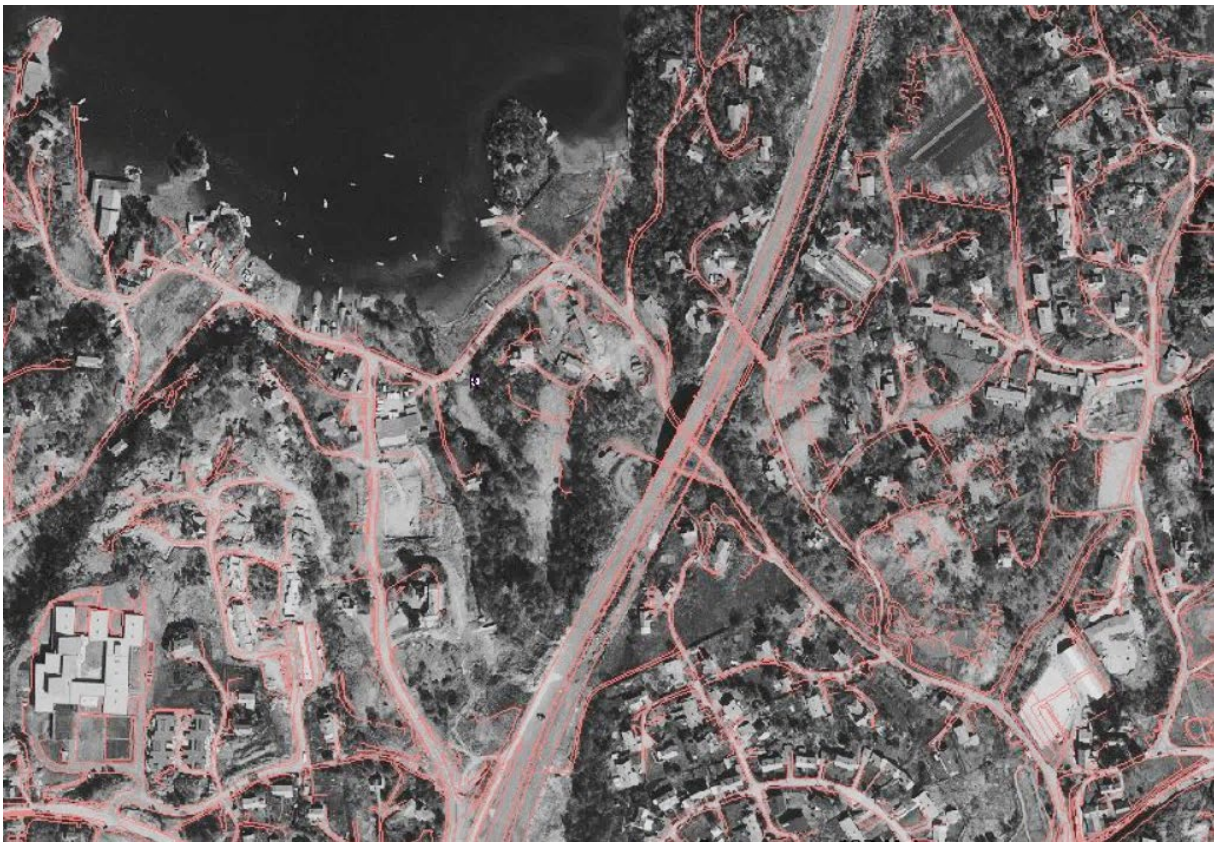

Figur 43: Flyfoto fra 1980. Kilde: Bergenskart. Motorvei under bygging.

Figur 31 Flyfoto fra 1997. Kilde: Bergenskart. Kontorbygning i planområdet og parkeringsplass. 2 felt med motorvei ferdig.

Figur 32 Flyfoto fra 2016. Kilde: Bergenskart. Skole barnehage og videregående skole etablert

8. Kilder:

Larsen, Jacob T., Fana bygdebok, Bergen 1984.

Andre kulturminnegrunnlag:

Kulturminnegrunnlag Bybane Nesttun-Rådal Byantikvaren i Bergen 2007

Generelle oppslagsverk:

Bergen Byleksikon

Wikipedia

Bergenskart.no

Tilleggsinformasjon til Harald Skjoldsvei 48, gnr/bnr 121/21

Eiendommen ble første gang skilt ut i 1918, og det ble oppført en hytte med enkel takkonstruksjon på tomten i ettertid av dette. Nøyaktig byggeår er ikke kjent.

Figur 1 Flyfoto fra 1948. Kilde: norgeibilder.no

I 1950 ble eiendommen overført til ny eier, som i 1956 tegnet og bygget en ny enebolig på tomten. Eneboligen ble delvis reist på eksisterende grunnmur, men er større enn hytten. Den har arker på begge sider og inngangsparti mot nord. Det er denne eneboligen som står der i dag.

Figur 2 Flyfoto fra 1962. Kilde: norgeibilder.no

Rundt 1984 ble huset delvis modernisert og utvidet med et påbygg/hagestue mot syd, samt takvinduer (Velux), både mot nord og syd.

Figur 3 Flyfoto fra 1985. Kilde: norgeibilder.no

Etter 1984 er det ikke gjort store vesentlige på boligen, som fremstår i stor grad som den gjorde på 80-tallet.

Figur 4 Flyfoto fra 2024. Kilde: norgeibilder.no

Tilføyelse 28.03.2025 av plankonsulent 3RW arkitekter ifbm. innlevering til 2. gangsbehandling.